

STEPHAN ORTH

COUCHSURFING

V ÍRÁNU

Moje cesta do země
za zavřenými dveřmi

KAZDA

STEPHAN ORTH

COUCHSURFING V ÍRÁNU

Moje cesta do země
za zavřenými dveřmi

S 48 barevnými fotografiemi,
29 černobílými vyobrazeními
a jednou mapou

KAZDA

Více o našich autorech a knihách najdete na: www.knihykazda.cz

Vydalo Nakladatelství KAZDA, s.r.o. v roce 2020

Nové sady 2
602 00 Brno
www.knihykazda.cz
info@knihykazda.cz
Tel. 725 518 237

Elektronické vydání:
Vydalo Nakladatelství KAZDA, s.r.o.
Všechna práva vyhrazena
Datum poslední aktualizace: únor 2020
Formát elektronické knihy: epub
ISBN 978-80-88316-12-1
Vytvoření elektronické verze PureHTML.cz, 2020

Papírové vydání:

Původní název: Couchsurfing im Iran.
Meine Reise hinter verschlossene Türen od Stephana Ortha
© Piper Verlag GmbH, München/Berlin, 2015.

1. vydání

Přeložil: David Krásenský

Jazyková redakce: Lenka Janovská
Sazba a úprava obálky: Kristýna Franková
Tisk a vazba: Tisk Centrum s.r.o., Moravany u Brna, Česká republika
Počet stran: 280
ISBN: 978-80-88316-22-0

Fotografie:
Barevná část: Stephan Orth (s. 4, 5, 8 dole, 9, 12–14, 17–21, 22 dole, 23); Samuel Zuder (s. 15, 16);

Mina Esfandiari (s. 1, 2, 3, 6, 7, 8 výše, 10, 11, 22 výše, 24)
Černobílé: Stephan Orth, s výjimkou s. 102 (Mina Esfandiari), s. 242 a 243 výše (Martina Kix), s. 243 dole (Andreas Lorenz), 244 nahoře a dole (Hans Grünthaler)
Mapa: Birgit Kohlhaas, kohlhaas-buchgestaltung.de

Knihy lze zakoupit se slevou 20 % přímo u nakladatele na
www.knihykazda.cz nebo v knihkupectvích.

**Ve všem najdete praskliny.
Těmi se dovnitř dostává světlo.**

Leonard Cohen, „Anthem“

NA HRANICI

Když máte opravdu velký strach, tedy když máte v kalhotách, vnímáte najednou všechno dvakrát tak vážně. Mozek se automaticky přepíná do nouzového režimu, kdy pro něj platí jen tady a teď. Na věci, které do tohoto „tady a teď“ nepatří, prostě není čas. U mne se to projevuje tím, že si nedokážu vzpomenout na svoje směrovací číslo, když se mě na ně zeptá policajt.

Sedím ve výslechové místnosti íránské policie. Její zařízení tvoří jeden velký psací stůl s počítačem značky Samsung, nízký skleněný stolek uprostřed a sedm židlí, jejichž hnědé kožené potahy jsou ještě zabalené v plastové folii. Úzké dveře vedou do vstupního prostoru, druhé pak do chodby s dveřmi do dalších kanceláří. Světlo zelenou stěnu zdobí státní znak, čtyři úzké půlměsíce a meč. Vedle ve zlatém rámu visí obligátní dvojité portrét diktátorů. Chomejní shlíží do místnosti jako obvykle přísně, Chamenei se oproti tomu šklebí do širokého úsměvu. Ještě nikdy jsem ho neviděl se takhle smát. Možná je zrovna na takovýchto místech ve svém živlu.

„Před dvěma roky tady zatkli dva špiony,“* říká Jasmín, která je tu se mnou.

* Velká část v cestopisu uvedených jmen byla změněna a příjmení nejsou uváděna vůbec, aby příslušné osoby nebyly vystaveny ohrožení.

„Doted' sedí ve vězení v Teheránu.“

„A co tady dělali?“

„To nevím.“ Ale v Íránu upadnout do podezření ze špionáže, to není žádná legrace. Úplně k tomu stačí udělat si jako vzpomínku pár fotek z letiště nebo nějakých vládních budov.

Anebo stačí, když se člověk zdržuje příliš v blízkosti hranic s Irákem. A my se právě nacházíme ve městečku Nousúd v íránském Kurdistánu, jen asi deset kilometrů od sousední země.

„Dostali jsme zprávu, že se zde zdržují nějakí cizinci,“ říká jeden ze dvou úředníků. Má kurdské široké kalhoty a košili ve vojenské barvě. „Dnes máme vlastně volno,“ dodává ještě a vysvětluje tím, proč nemá policejní uniformu. Mohutná tvář, svalnaté paže. Vypadá to, že hodně času tráví na posilovacích strojích ve fitku. Jeho kolega v růžové působí oproti němu mírněji, laskavěji, pod širokým šátkem okolo pasu mu trčí pupek a vzbuzuje dojem, jako mu celá záležitost byla tak nějak nepříjemná. „Hodnej polda, zlej polda“, role jsou rozdělené docela jednoznačně.

Moje poštovní směrovací číslo?

Z čirého strachu si vymýšlím falešné.

„Hodnej polda“ se mě ptá, jestli si dáme čaj, v Íránu se pořád pije čaj. Krátce poté přináší mladík ve vojenské uniformě podnos. Při pití si všímám, jak se mi třesou ruce. Přitom zrovna tady by bylo určitě lepší žádnou nervozitu nedávat najevo.

„Podívej se raději ještě jednou, jestli ten pas přece jenom nenajdeš,“ říká mi Jasmín. Předtím jsem ukazoval vždycky jenom kopii a tvrdil jsem, že mám průkaz na hotelu. Ve skutečnosti jsem v žádném hotelu dobrých pár týdnů nespál.

Prohrabávám přiměřeně dlouho nejružnější kapsy batohu a nakonec s předstíraným překvapením vydoluji požadovaný dokument na denní světlo. Zadními dveřmi přichází další zaměstnanec v obleku a bere můj pas do vedlejší místnosti.

„Jenom si udělá kopii a zavolá na cizinecký úřad, jestli je všechno v pořádku,“ vysvětluje Jasmín.

Výslech pokračuje. Telefonní číslo na mobil? Rodinný stav? Jméno otce?

Muž ve vojenském zapisuje moje údaje na velký arch papíru s průklepákem typu Pelikan Handicopy 303H. Jasmín překládá otázky a odpovědi.

Povolání?

„Je student,“ zalže, aniž se se mnou poradí. Do žádosti o vízum jsem ještě napsal „redaktor webů“, to je přece jen trochu blíže pravdě.

Kolik máte roků?

„34.“

„Co studuješ?“ překládá jejich další otázku.

„Anglickou a americkou literaturu,“ říkám. Před osmi roky to ostatně byla pravda, o následném studiu žurnalistiky se už nezmiňuji.

Co tady děláte?

Jaký je mezi vámi poměr?

„Je to náš rodinný přítel. Je tady na dovolené,“ doplňuje Jasmín.

Voják přináší zvenku ze zavazadlového prostoru taxíku naše zavazadlo a rozkládá věci na skleněný stůl uprostřed.

„Všechno vybalit,“ žádá přísně muž ve vojenském.

Zdá se, jakoby se vládce státu Chameneí ze stěny zašklebil ještě víc doširoka. Na svůj věk má dobré zuby, je mu už přes sedmdesát. Zatímco vytahuji první pytlíky s oblečením a kapesník, který smrdí jak mokrá pes, přemítám v hlavě, co všechno v batohu vlastně mám.

Cestovní průvodce a knihy o Íránu? V zavazadle by nemělo být nic zásadního. Jednu zakázanou knihu, komiks „Persepolis“ od Marjane Satrapiové jsem nechal v Teheránu. Naštěstí nemám s sebou žádný německý tisk a ani časopis, ve kterém by byly nezahalené ženy.

Drogy, alkohol, vepřové maso? Nic takového.

Zápisníky? Velmi podezřelé. Doteď jsem stihl popsat už celé dva a půl Moleskiny. Na první stránce je vždycky nepřehlédnutelně napsané „Írán 1“, „Írán 2“ a „Írán 3“.

Novinářský průkaz? V peněžence. Já idiot, ten jsem měl nechat doma.

Fotoaparát? To bude problém. Vojenské objekty, jaderná elektrárna, nezahalená děvčata, večírky s alkoholem, všechno je tam. Tímhle bych dokonce mohl několik svých přátel vystavit nebezpečí. Aspoň že některé hodně výbušné fotky mám uložené na paměťové kartě, která není založena přímo ve fotoaparátu, ale schovaná někde v brašně.

Jako první vzbudí větší zájem moje hygienická taštička s cestovní lékárníčkou. Úředník v širokých kalhotách, šalvářech, si důkladně prohlíží každé balení tabletek. Imodium na průjem, GeloMyrtol na kašel, Aspirin a Paracetamol na teplotu, Iberogast na trávení, Umckaloabo na průdušky. Vypadá to, že pašerák drog evidentně nejsem. Potom můj netbook: zapnout, na ploše obrazovky není žádná podezřelá složka s choulostivým názvem, všechno je pojmenované nenápadně. Nyní jej smím znovu vypnout. Se zájmem bere do rukou, otáčí a prohlíží čtečku e-knih, nešikovně mu upadne na zem, omlouvá se, a potom trochu listuje v „Dumontově uměleckém průvodci Íránem“. Naprosto turistické, naprosto neškodné, naprosto v pořádku.

Potom najde zápisník, mimochodem íránský, který mi daroval jeden z hostitelů. „Ve jménu Božím, věnováno panu Stephanovi během jeho cesty do provincie Lorestán, 3. 2. 1393.“ Policista důkladně prolistuje všemi stranami. Když ho tolik zaměstnává čistý prázdný papír, zdá se, že lepší dárek jsem nikdy v životě nedostal. Další zápisníky, zastrčené mezi několika pohlednicemi a účtenkami, už naštěstí nenajde.

Hotovo. Všechno zase zpátky sbalit. Musím se hodně ovládat, abych si zhluboka neoddychnul. Nebylo by to zrovna chytré, když výslechová místnost tak neomylně páchne po mokrém kapesníku. Pevně si uvazuji popruhy na batohu, sedám si znovu na židli s plastikovou folií a беру si sklenici čaje. Ruka už se netřese.

„A teď nám ještě jednou ukážete fotoaparát,“ říká muž ve vojenském a na stěně za ním se výhrůžně směje Chameneí se svým mohutným plnovousem. Směje se, směje a nepřestává.

TEHERÁN

تهران

Počet obyvatel: asi 10 miliónů
Provincie: Teherán

VÍTEJTE V ÍRÁNU!

„Dávej si pozor na ty teroristy a únosce!“ – Jeden kamarád

„To je něco jako Saúdská Arábie, ne? Jenom se rozhodně nedívej žádné ženské do očí.“ – Jeden cestopisec

„Necháš si narůst vousy? A přivezeš mi kobereček?“ – Jedna kamarádka

„Jsi blázen. Vůbec nerozumím, co tam chceš.“ – Jeden kolega z práce původem z Íránu

O čtyři týdny zpátky. Jakmile se kola vysunutého podvozku u letu TK898 z Istanbulu dotknou země, začíná se čas počítat jinak. Íránský čas je o dvě a půl hodiny napřed a o 621 let pozadu (podle hidžry, pozn. překl.). Vítejte na letišti Imáma Chomejního, právě se píše 7. farvardín 1393, „Happy Nowruz“, tedy šťastný nový rok. Zavalitý muž na sedadle 14B do sebe vyklopí poslední hlt tureckého lahvového piva Efes, které měl s sebou. Dospívající děvče na 17F si natáhne ponožky, aby tak zakryla kotníky. Veškeré černé, blondáté, hnědé, zrzavé, šedivé, obarvené, pěstěné, vyčesané, kudrnaté, krátké i dlouhé vlasy mizí najednou pod černými, hnědými a červenými šátky.

Cizinky se od Íránek liší tím, že jim tento nezvyklý kus látky už jen třeba při otevření kapes u zavazadla sklouzne z hlavy a musí si jej znovu připevnit. „Vážené dámy: respektujte islámská pravidla oblékání,“ hlásí plakát na terminálu, samozřejmě bez nějakého „prosím“ nebo „děkujeme“.

Nad světelnou reklamou s mobilními telefony Sony při pásech na zavazadla mě poprvé z plakátů zdraví vousatá dvojice, asi v desetinásobku životní

velikosti. Rúholláh Chomejní působí lstivě a zamračeně, dokonce i na fotografii se zdá, jako by jeho oči prohlédly všechno. S obrovskou moudrostí a nekonečným chladem shlíží tento vůdce islámské revoluce na svět. Úřadující nejvyšší duchovní vůdce Alí Chameneí působí oproti tomu se svými velkými brýlemi a bezvýrazným pohledem očí prostě a neškodně, což je skutečně pozoruhodné. Náleží totiž k nejmocnějším a nejbrutálnějším představitelům států v novodobé historii.

Ale možná je tento nedostatek výrazu jen relativní: vedle temné eminence Chomejního by i Saddám Husajn nebo Muammar Kaddáfí vypadali jako upocení nervózní školáci, kteří se před zkoušením drtí korán nazpaměť. Oba ajatolláhové svým pohledem jakoby říkali: odteď sledujeme i tebe, ať se pohneš kamkoliv. Jejich portréty visí v každém obchodě a v každé restauraci, na bytových domech a na vládních budovách, v mešitách, hotelích i autobusových terminálech. Kdo chce podobiznám Chomejního a Chameneího v Íránu uniknout, musí se zavřít za dveře bytu – anebo musí být slepý.

7. farvardín 1393. Také ve smyslu platných zákonů se musím přeorientovat o několik století zpátky. V Íránu vládne islámské právo šaría, takže mají podle zdejších platných zákonů ženy poloviční právní hodnotu oproti mužům a za cizoložství mohou být kamenovány. V Íránu jsem zločincem už jen proto, že mám v batohu 1,5 kg lübeckého marcipánu (který obsahuje trochu alkoholu) a pár klobásek z vepřového masa. Chybí už jen pár výtisků Playboye a zadělal bych si na vítězný pohár s nápisem „Největší idiot při příjezdu do Teheránu“. Na druhé straně: to, co chci na místě dělat, bez několika menších porušení zákona prostě nejde. Takže proč bych s tím nezačal rovnou? Čím dřív si zvyknu na svou novou roli gaunera, švindlíře a herce, tím lépe.

7. farvardín 1393. Mobil odmítá uposlechnout a změnit mi letopočet. Pod číslo 1971 (proč zrovna 1971?) to nejde. Jako trest za neuposlechnutí rozkazu narvu do rebelantského přístroje íránskou SIM kartu. Abych ji získal, musel jsem podepsat rovnou tři předtištěné formuláře v perštině. Ptám se prodavače, co je na nich napsané, ten ale moc dobře anglicky nemluví.

„No problem!“ odpovídá, a když vidí můj pochybovačný výraz, opakuje ještě jednou mírnějším a téměř přátelským tónem: „No problem!“

Domácí SIM kartu ale potřebuji bezpodmínečně, takže prostě podepisuji. Možná, že jsem právě vyjádřil svůj souhlas s tím, že každý hovor a každá SMS bude podléhat kontrole tajných služeb, ale to je mi taky jedno. Ti to dělají tak jako tak. Upozornění ostatně stojí dokonce i v bezpečnostních pokynech německého ministerstva zahraničí.

Větší radost mi přináší výměna peněz: chlapík na přepážce v Mellí Bank říká, že by mi mohl dát 35 000 rijálů za euro, ale že o patro výš je směnárna, kde dostanu 40 000. Nakonec tam dostanu dokonce 41 500, to vůbec není špatný kurs. Kvůli tomu jsem musel cestovat až do Íránu, aby mi jednou v životě nějaký bankovní úředník dobře poradil.

Se směnárníky se dostanu do styku ještě několikrát, protože zdejší bankomaty nepřijímají evropské karty. Pro někoho, kdo cestuje na delší dobu, je to docela nepraktické. Sám mám na dva měsíce asi 2000 eur a 1000 amerických dolarů, všechno v malých bankovkách a dobře strategicky rozmístěné po různých zavazadlových kapsičkách. Snad si na ty kapsičky skutečně vzpomenu, až budu peníze potřebovat.

Letiště se svými šesti pásy na výdej zavazadel je výrazně menší, než by člověk u desetimilionové metropole jako Teherán očekával. Vysoké sloupy, spousta skla, spousta betonu. Žádný Starbucks, žádný McDonald's, žádný Louis Vuitton, jenom domácí fastfoodová zařízení, banky a obchůdky se suvenýry. Velký plakát přeje všechno nejlepší do nového roku. Vedle přání je znázorněná skleněná nádoba se zlatou rybkou, ta vyjadřuje život. Na světě asi není žádná jiná země, ve které by byla ryba ve skleněné nádobě také symbolem života.

Celé rodiny tu čekají s kyticemi květin na nově příchozí. Všichni museli vstávat uprostřed noci, aby se sem dostali včas. Teď je krátce po čtvrté hodině ranní. Podle jejich pohledu si připadám příliš světlovlasý a poměrně vysoký. Řekněme asi takto: pravděpodobnost, že se mě někdo na ulici zeptá na cestu, se limitně blíží nule.

„Vítejte v Íránu,“ říkají namísto toho dvě mladé dámy, které mají na sobě čádor. Toto slovo znamená vlastně v perštině „stan“, a o podstatě a ženskosti tohoto kusu oblečení vlastně říká všechno. „Where are you from (*Odkud jste*)?“ chtějí ode mne vědět. „Are you married or single (*Jste ženatý nebo svobodný*)?“, a už s potutelným úsměvem odplouvají ve svém strašidelném černém stanu pryč.

Na letišti ovšem tento jejich outfit příliš častým zjevem není, většina žen tu má jen jednoduchý šátek na hlavu. Čím mladší je jeho nositelka, tím módnější barvy. A tím delší vypadá její zátylek: protože vysoko vyčesané vlasy jsou teď zatraceně v módě, může se někdy zdát, jako by mladé Íránky pod šátkem skrývaly protáhlou lebku ve stylu Vetřelce od H. R. Giger. Většina mužů nemá oproti tomu pokrývku hlavy žádnou. Kombinace turbanu a plnovousu je mnohem méně častá, než by se podle íránských kliše mohlo nabízet. V celém terminálu je vidím jenom dvakrát.

Jestli se mne po setkání s dobromyslným bankéřem a s flirtujícími děvčaty v čádoru ještě rozhodne i taxikář neodrbat, budu muset během jediné hodiny pobytu v Íránu posunout i svůj vnitřní kompas na předsudky.

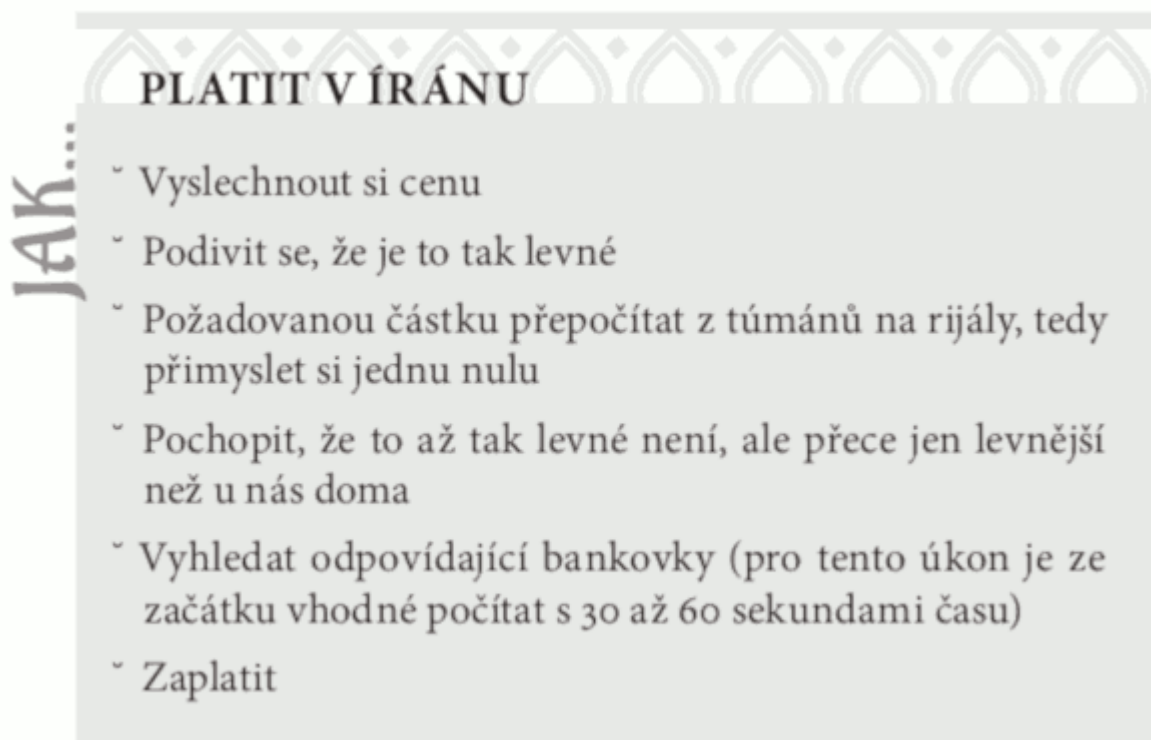
Každý návštěvník Íránu, který přilétá na teheránské mezinárodní letiště, musí cestou do centra osobně projet okolo mučedníků a okolo Chomejního. Do města žádná jiná cesta neexistuje. Nalevo od rychlostní silnice na největším hřbitově v zemi odpočívá totiž 200 000 obětí války s Irákem. A naproti, po pravé straně silnice, odpočívá samotný Chomejní, člověk, který tolik z nich sám poslal na smrt. Každá ze čtyř věží rámuje jeho honosné mauzoleum je 91 metrů vysoká, jeden metr za každý rok jeho života. Obrovská zlatá kupole v noci odráží světla reflektorů. První náboženskou monumentální stavbou, kterou zde turista uvidí, je tak skutečně obří sarkofág s ostatky ajatolláha. To je moje země, tady platí moje pravidla, naznačuje jasně každému hostu Chomejní ještě pětadvacet let po své smrti (v době autorovy cesty, pozn. red.).

Taxík zastavuje, řidič po mně nechce žádné peníze, pro přátele jako jsem já je prý jízda bezplatná. To rozhodně odmítám, jak vyžaduje komplikovaný íránský zdvořilostní protokol, a on říká: „70 000.“

„Rijálů nebo túmánů?“ ptám se. Měnové údaje zde platí dvoje, liší se o jednu nulu, což turistům život nijak neulehčuje.

„Túmánů, samozřejmě.“ Takže všechno krát deset.

Vrazím mu do ruky dvě stotisícovky a jednu pětsettisícovku. Skoro o tři eura víc, než bylo na nějaké ceduli na letišti uvedeno jako přiměřená cena. Šarmantní chlapík, ale samozřejmě mě odrbal. Aspoň na ty taxikáře je spolehnutí.

JAK...

PLATIT V ÍRÁNU

- ~ Vyslechnout si cenu
- ~ Podívat se, že je to tak levné
- ~ Požadovanou částku přepočítat z túmánů na rijály, tedy přimyslet si jednu nulu
- ~ Pochopit, že to až tak levné není, ale přece jen levnější než u nás doma
- ~ Vyhledat odpovídající bankovky (pro tento úkon je ze začátku vhodné počítat s 30 až 60 sekundami času)
- ~ Zaplatit

Nejkrásnější na Teheránu je přilehlé pohoří Alborz, které se na sever od města zvedá do výše 4000 metrů. Po většinu týdnů v roce nejsou hory vidět, protože se město halí do oblak smogu. Každodenní dopravní chaos je tu doslova legendární. Na deset miliónů obyvatel připadají téměř čtyři milióny aut. Nad výrazy jako „katalyzátor“ nebo „norma Euro 5“ se většina z jejich téměř čtyř miliónů výfuků může jen hlasitě zasmát – tedy místo zasmání vlastně zachrchlat a odplivnout další saze. Šéf zdejší dopravní policie kdysi vypočítal, že znečištění ovzduší je tu tak silné, jako by po ulicích jezdilo 48 miliónů aut s moderními výfukovými systémy. Tyhle čadící vraky jen

v samotném Teheránu vyrobí větší množství oxidu uhelnatého než veškerá vozidla, která se pohybují po celém Německu dohromady. V důsledku smogu umírají každoročně tisíce lidí. Zdravější by snad prý bylo vykouřit denně čtyřicet cigaret než se v íránském hlavním městě za mlžného dne na pár hodin proběhnout po ulicích.

Brzy ráno v době novoročních prázdnin ovšem šedivý obr jménem Teherán ještě spí. Žádná doprava, docela slušná viditelnost. Za televizní věží Mílád jsou vidět hory, tedy jakmile se nad nimi objeví první paprsky světla. Nahoře leží spousta sněhu.

V takovémto spícím městě, kde jsou rolety na obchodech ještě stažené a lidé ještě doma, si člověk jako první všímá různých cedulí. Reklamní tabule, směrové ukazatele, loga. Nápis v perštině s jejich jakoby ozdobnými čarami a kudrlinkami na mne zatím ještě působí neobvykle. Nejsnáze se pozná číslice pět, která vypadá jako obrácené srdce.

Holičství nabízí podle všeho jen osm různých pánských střihů, které jsou všechny nakresleny nad vchodem. Jenom vlasy, žádné hlavy pod nimi. Ještě méně realistická je reklama supermarketu. Je na ní zákazník, který má nákupní vozík zcela zaplněný jedním obřím jablkem, zhruba o velikosti medicinbalu.

O pár metrů dále stojí obchod s třícípou hvězdou Mercedesu na fasádě. Prodává auta značek Peugeot a Hyundai, a ještě tuzemskou íránskou Sajpu, ale mercedesy žádné. Jinak se zdá, že je v Teheránu až nepoměrně mnoho

bank. Bank Sepah, Bank Pasargad, Samen Credit Institution, Bank Saderat, Mellí Bank. Jména známých nadnárodních peněžních institucí tu ale člověk hledá marně. Banky jako UBS, Credit Suisse a HSBC se před pár lety stáhly z Íránu pryč.

Zatím je ještě hodně brzy, než abych své hostitelce psal kvůli noclehu. Nechám se tedy vysadit poblíž dřívějšího amerického velvyslanectví a udělám si procházku. Po obou stranách ulice stojí v řadách obří bytové domy, které působí jako šedivé krabice od bot v nadživotní velikosti. Teherán se skrývá: nádvoří jsou skryta za zdmi a mřížemi podél chodníků, okna jsou před zvědavými pohledy chráněna mléčným sklem, zrcadlovým sklem nebo zataženými závěsy.

Jdu po ulici deset minut a nenajdu jedno jediné okno, které by dalo prozradit byť jen nejmenší detail obývacího pokoje nebo kuchyně. Íránské byty jsou útočištěm lidí, kteří mají co skrývat, jsou pevnostmi vzdoru proti vnějšímu světu. Jeden z mnoha paradoxů Chomejního říše: jen když je člověk obehnán neprostupnými zdmi, může být skutečně svobodný.

Hledám proto drobné i větší svobody Íránců. Chci, aby mi země odkryla svá tajemství. Chci objevit, co se za neprůhlednými okny a zavřenými dveřmi děje. Vstupenky do tohoto světa jsem nakoupil na Internetu, na online portálech jako je Couchsurfing, Hospitality Club nebo BeWelcome, kde lidé nabízejí místo k přespaní pro cestovatele. V Íránu je už více než 10 000 členů, přičemž toto číslo rychle narůstá. A to navzdory potížím s policií, které při ubytování cizinců hrozí.

V pokynech německého ministerstva zahraničí na cesty stojí: „Íránci nemají dovoleno pěstovat jakékoli kontakty s cizinci ‚nad obvyklou míru‘. V jednotlivých případech byli dokonce někteří němečtí státní příslušníci, kteří si sehnali ubytování v Íránu na Internetu přes sociální síť, kontrolováni íránskými úřady a bylo jim nařízeno okamžitě vycestovat ze země.“ A dále: „Při přenocování u íránských jednotlivců či rodin, jejichž adresa nebyla uvedena při žádosti o víza nebo při příjezdu do země, je nutné počítat s odebráním pasu a se soudním řízením.“

Před odletem jsem oslovil asi padesát couchsurferů. Pár dalších znám ještě ze své první cesty po Íránu před rokem. Většina z nich mi odpověděla rychle

a dala mi i číslo na mobil, abych se s nimi mohl cestou spojit. Nikoho z nich jsem neuváděl při žádosti o vízum, protože tolik soukromých osob by působilo zkrátka podezřele. Jednomu mému známému byla žádost o vízum odmítnuta, protože jako místo ubytování uvedl teheránskou adresu svého íránského přítele. O několik roků dříve se mu podařilo přijet ještě bez problémů, protože na formulář napsal jen adresy hotelů v turisticky známých místech.

Dva měsíce ve zločinném státě, letní odpočinek na „ose zla“. Zajišťuji si dovolenou tam, kde jiní zajišťují diktaturu. Nemíním protnout celou zemi ze západu na východ nebo ze severu na jih. Ani se nebudu řídit tipy z cestovních průvodců a návštěvami „povinných“ památek. Kam vyrazím, to určují lidé. Přibližný plán trasy jsem si udělal. Kdykoli jsem ale připraven ho obrátit vzhůru nohama, jestliže pro mne sami Íránci vymyslí něco lepšího. A když budou mít vymyšleného něco horšího, jdu do toho s nimi také. Když jsi v provincii Qom, chovej se jako Qománec. Nebo jak to bylo.

Cílem mé cesty je asimilace: během následujících týdnů se moje západní světlovlasá hlava promění v Íránce, třeba alespoň trochu. Ale jasně, svatbu plánuju taky. Seznam úkolů na cestu vypadá tedy následovně: 1. Odhalit tajemství země, 2. Stát se Íráncem, 3. Oženit se, 4. Opustit zemi zase živý.

Pro: Jasmín Teherán

Ahoj Jasmín, jak se máš, má milá?
Tohle je moje íránské číslo. Kdy k tobě můžu dorazit?

Pro: Masúd Kíš

Ahoj Masúde, toto je Stephen z CS, jak se máš?
Během pár dní bych měl přijet na Kíš,
můžu u tebe 1 nebo 2 noci přespat? Bylo by to fajn! :)

PRYČ S AMERIKOU

Je čas na snídani. Jdu do prvního krámu po ruce, ve kterém sedí několik dělníků z nedalekého staveniště. Koupit se tu dá jen jedno jídlo, mastná polévka s hovězím mozkem. Jemné maso je za normálních okolností fajnová záležitost, ale tohle je na můj vkus trochu *moc* jemné. Poučení dnešního dne: 8:30 ráno není zrovna dobrý čas pro experimenty v jídle. Ale ostatním chutná evidentně dobře. Důkaz, že jsem od zamýšlené asimilace zatím zhruba stejně daleko, jako je Isfahán od německého Iserlohn. Platí to stejně tak jazykově: kromě slov jako „zdravím“, „nashle“, „čaj“ a „děkuji“ dovedu říct ještě „almání“, to znamená „německý“, a „Man fársí balad nístam“, tzn. „Vůbec nemluví persky.“ Tuhle větu umím ovšem vyslovit tak dobře, že mi majitel mozkové restaurace vůbec nevěří a spustí na mě menší salvu povinné společenské konverzace. Hovor probíhá ovšem jen jednostranně a nakonec mi tedy uvěří, že skutečně ničemu nerozumím.

Když člověk nocuje v hotelu, může se na recepci zapsat kdykoliv. V soukromém bytě je to o něco složitější. Zde se musíme řídit podle toho, kdy je hostitel doma. Musíme se přizpůsobit jeho dennímu rytmu. Protože jsem si rezervoval let docela na poslední chvíli, nemohl jsem si s Jasmín domluvit přesný čas. „Dej vědět, jakmile přistaneš,“ napsala mi na Facebooku. Dokud na svou SMS nedostanu žádnou odpověď, jsem pouhým bezdomovcem s hodně těžkým batohem.

Tato čtvrt' je známá pro své propagandistické umění. „DOWN WITH USA“, „PRYČ S AMERIKOU“, hrozí křiklavými verzálkami nápis na zdi před bývalým americkým velvyslanectvím. O pár metrů dál je vidět namalovaná Socha svobody s lebkou smrti místo tváře a stříbřitě lesklou korunou s dlouhými kovovými trny. Vedle ní je washingtonský Kapitol, nad jehož kupolí vlaje izraelská vlajka. Tyhle graffiti už znám z reportáží o Íránu. Jsou to dosti oblíbené motivy hlavního města Teheránu. Většinou tyto zprávy hovoří o nějakých náboženských fanaticích, plánech na jaderné bomby a nenávisných tirádách proti Americe nebo Izraeli. V žebříčku národů s nejhorší pověstí Írán v posledních letech směle soupeří o titul světového mistra.

„Vítejte v Íránu,“ slyším najednou vedle sebe jakýsi hlas. Cizinec v obleku sem vůbec nepasuje, protože to navíc myslí upřímně.

Zkousím volat Jasmín, nebere mi to. Jdu k Domu umělců, kulturnímu centru nedaleko od smrtkoidní Sochy svobody. Tady se prý člověk může velice snadno dát do hovoru s místními umělci, tvrdí cestovní průvodce, a to rozhodně ne s takovými, kteří na zdi malují protiamerická hesla. Kvůli novoročním prázdninám je ale centrum zavřené, stejně jako kavárna vedle. Najdu si tedy v parku lavičku, opřu se o batoh a civím do prázdna.

Od: Jasmín Teherán

ahoj, říkám že s časem není problém, kdykoli jsi vítán

Odpoledne konečně odpovídá na moji SMS a já sedám do taxíku směrem na jih na ulici Eskandari. Jasmín mi na pozdrav podává ruku. Má na sobě černý top s leskle stříbrnou aplikací v obrysech Eiffelovky a přes závoj baseballovou čepici.

„Tak jak se máš? Co je nového?“ ptá se. Jasmín jsem poznal před rokem při své první cestě po Íránu.

Odbočíme do úzké postranní uličky, procházíme přes vrzající železnou bránu na nádvoří, na kterém stojí dvě malá bílá auta značky Sajpa. Potom zamíříme po betonovém schodišti do prvního patra. Vyzout se, obejmout Jasmíninu matku, vrazit jí do ruky krabičku marcipánu, batoh do pokoje. Od poslední návštěvy už vím, kde co je.

Matka má na sobě tílko, žádný závoj. I Jasmín si sundává šátek, jakmile jsou dveře zavřené – i když mají pánskou návštěvu. Objevují se pod ním krátké zesvětlené vlasy.

Podle oficiálních vládních údajů je 99 procent Íránců muslimy, i když Jasmínina rodina není pobožná. Doma nic takového předstírat nemusí. Silný závěs nepustí přes okno obývacího pokoje dovnitř ani denní světlo, ani zvědavé pohledy cizích. Podává se čaj, ořechy a čokoládové tyčinky se značkou Chichak, jejichž obal je evidentně kradený od Snickers. Hned se cítím jako doma, Íránci jsou v tomto mistři a návštěvníci se u nich cítí velice příjemně.

V televizi běží projev představitele státu Chameneího. Nejmocnější muž v zemi mocně máchá lístkem s poznámkami a hřímá do dvou mikrofonů, že si Írán nenechá od Spojených států nic vnucovat. Američané prý zemi kradou ropu a proti tomu je nutné bojovat. Místo toho lístku s poznámkami by klidně mohl předčítat hesla z té zdi bývalého amerického velvyslanectví.

Když vedle něj není Chomejní, působí skutečně alespoň trochu charismaticky. Ale jenom trochu.

„Takovýhle projev dávají každý pátek,“ říká Jasmín.

„Ale dneska je čtvrtek.“

„To je opakování, aby si všichni dobře pamatovali, že zítra řekne zase to stejné, jenom trochu jinými slovy.“ Potom se obrátí k matce: „Přepni to konečně.“

Matka přepíná na jiný kanál. Nejprve na nějaký „receptář“, ve kterém se řeší správná technika vázání kytic růží, potom na hudební vysílání, kde Lady Gaga zpívá „G.U.Y.“: „Touch me, touch me, don't be sweet (*Dotýkej se mě, nestyd' se*)...“ Zpěvačka má na sobě bílé oblečení, ale má ho tak málo, že na nějakou „barvu nevinnosti“ u ní člověk zrovna nemyslí ani omylem. Ptám se Jasmín, proč Íránci tolik nenávidí Ameriku.

„Ne Íránci – jen íránská vláda,“ opravuje mě. „Spousta mladých lidí sní o vystěhování do Spojených států, protože je to svobodná země. Ale někteří naopak věří, že CIA skutečně v pozadí tajně ovládá osud Íránu, jak už ostatně mnohokrát v historii dělala. Při prezidentských volbách se vždycky šíří fámy, že Spojené státy nějak manipulují s výsledky.“

„To by se jim ale tentokrát opravdu povedlo,“ povídám.

Při mé poslední návštěvě byl ještě při moci Mahmúd Ahmadínežád, přezdívaný zejména v německých médiích „blázen z Teheránu“. Dnes už devět měsíců (v době vzniku knihy, pozn. red.) vládne umírněnější Hasan Rúhání (někdy uváděný též jako Rouhání). V pozadí ovšem stále za nitky tahá Chameneí, na což se často zapomíná, protože na mezinárodní scéně se příliš často neobjevuje.

„Proč vám všem v Evropě připadá Rúhání tak skvělý?“ ptá se Jasmín.

„Protože umí dobře mluvit a působí velice rozumně. Přinejmenším ve srovnání s tím bláznem, co byl před ním. Ten při každém valném

shromáždění OSN vykřikoval nějaké hrůzy. Vy o něm nejste tolik přesvědčení?“

„Pod ním se toho za poslední rok moc nezměnilo. Mravnostní policie je pořád na koni, ceny pořád rostou. A postoj ke Spojeným státům se zjevně taky nezlepšil.“

„Ale už bylo dosaženo určitých diplomatických úspěchů – sankce proti Íránu byly uvolněny a poprvé po pětatřiceti letech spolu íránský a americký nejvyšší státní představitel telefonovali.“

„Hodně se toho namluví a málo se dělá. Rúhání pochází ze stejné vrstvy duchovních jako Chameneí a Chomejní. On jenom dělá, že je liberální a moderní. Je mistrem pěkných slov, ale jinak toho zatím ještě příliš nedosáhl,“ říká.

Jasmín má 31 let, trošku buclatá, na nehtech lak s beruškovým vzorem a neobyčejnou schopnost ve zlomku sekundy přepnout z vážného tónu do explodujícího smíchu a zase zpět. Velice si přeje, aby byly uvolněny obchodní bariéry. Od března 2012, kdy byl Írán vyloučen z bankovního společenství SWIFT, je země prakticky odříznutá od mezinárodního platebního styku. Ze zahraničí se od té doby přestalo vozit ještě další zboží, mimo jiné i životně důležité léky.

„Mám onemocnění kostí a jsem odkázaná na léky. Ty se tady ale nedají sehnat. Doufám proto, že se mi příští rok podaří dostat stipendium v Německu a že si tam budu moct udělat doktorát. Chci prostě z této země pryč.“

Absolvovala studium softwarového inženýrství a nyní píše magisterskou práci v oboru managementu turistiky. Její téma: bitevní pole války s Irákem a s tím spojené proudy návštěvníků. Milióny Íránců jezdí každý rok na vzpomínková místa. Podle všeho jí při psaní práce pomáhal otec. Byl tehdy důstojníkem námořnictva. Momentálně je s několika kamarády z války na menší cestě po jihozápadě Íránu, kde tehdy společně bojovali.

Musím ještě na Internet, kde bych rád napsal několika dalším hostitelům. A také si potřebuji rezervovat letenku na ostrov Kíš. Počítač stojí v pokoji,

který několik příštích dní bude patřit mně – dvě postele s květinovými příkrývkami, dřevěná skříň, jedna komoda nacpaná vším možným, žádné okno. Normálně tu spí Jasmín, ta se nyní přesune ke své matce.

Jasmín zavírá prohlížeč, na kterém měla otevřený Facebook. Oficiálně je zde Facebook zakázán, člověk se na něj dostane jen přes různé proxy servery. Zatím jsem ovšem nepotkal žádného Íránce pod 35 let, který by na něm nebyl. Jasmín mi pomáhá s rezervací letenky. Pro vnitrostátní lety to není úplně jednoduché.

„Chceš letět za levný peníz Fokkerem nebo si raději připlatíš za Boeing?“ ptá se mě Yasmin.

„Fokker je v pohodě,“ říkám. Protože v perštině se čte zprava doleva, připadá mi, jako by na webových stránkách aerolinek byly všechny časové údaje v obráceném pořadí. Takže konkrétně u tohoto letu s Fokkerem na neděli to vypadá, jako bych odlétal v 15:10 a na místě byl ve 13:15. Rezervuje mi letenku, kterou si pozítří vyzvednu v cestovní kanceláři.

„Chceš se po cestě podívat taky na nějaká bitevní pole? Můžeme se tam podívat společně. Za tři týdny,“ navrhuje mi Jasmín. První den, první změna plánu, a já okamžitě souhlasím.

Matka roztahuje na koberci v obývací místnosti plastickou plachtu s květinovými motivy, na ni naskládá misky s kuličkami z mletého masa a brambor, k tomu chlebové placky a dugh – kysaný mléčný či jogurtový nápoj, který připomíná turecký ayran.

„Vzpomeneš si na to ještě? Posledně se ti při oslavách Nového roku překlátil na tričko,“ připomíná Jasmín se smíchem.

JAK....

JÍST, KDYŽ VÁS POZVOU

- ~ Sednout si na podlahu do tureckého sedu
- ~ Počkat na povel ke startu „Bochor, bochor!“
- ~ Odtrhnout si obdélníkový kus chlebové placky
- ~ Naplnit si chléb hlavním chodem a zamotat
- ~ Přikusovat
- ~ Nenápadně odstranit z koberce zbytky jídla, které popadaly stranou (*nikdy* vám nespadnou na plastický ubrus)

Televize stále běží, teď zrovna dávají zprávy o nějakém autobusu s cestujícími, který ve válečné oblasti najel na minu a explodoval. Zrovna v oblasti, kde se právě pohybuje Jasmínin otec. Znepokojilo ji to, protože se od dnešního rána nehlásí. A na hovory nereaguje.

„Jak může autobus najet na pětadvacet let starou minu? Copak nejsou silnice od těchhle věcí dávno vyčištěné?“ ptám se.

„Autobus se srazil s dalším autem a tím se dostal mimo silnici. A potom narazil na pozemní minu z války. Docela neuvěřitelná smůla.“

Jasmínina matka není pochopitelně naším plánem vyrazit společně zrovna do této oblasti nijak dvakrát nadšená. Po x-té se zkouší spojit se svým manželem, opět bez odpovědi. „Je to docela odlehlá oblast, určitě má špatný signál,“ ujišťuje se.

Jasmín změní téma.

„Chceš s námi jít v neděli na jednu hodně zvláštní schůzku? Něco naprosto zakázaného?“

„Jasně, jsem pro. O co jde?“

„O jeden zvláštní typ vztahů.“

„Jak zvláštní?“

„*Hodně* zvláštní.“

„Trochu upřesnit by nebylo od věci.“

„Už jsi někdy slyšel o BDSM? Hrátky s pouty, sado-maso? V Íránu těžko může být něco víc zakázané. Setkáváme se v jednom parku. Otroci, páni a dominy.“

„Aha.“

„Věděla jsem, že neřekneš ne!“

AŤ ŽIJE ŠÁH

Nejprve ale přichází na program menší hodina dějepisu. Příštího dne navštívíme Národní muzeum Íránu. Všichni ti, kteří se vyznají, ho považují za „matku muzeí“. Takto to aspoň tvrdí plakát na jeho venkovní zdi. Vystavované exponáty jsou ovšem doslova senzační. Kdo třeba ví, že Peršané natočili první trikový film na světě! Tedy „natočili“ v pravém slova smyslu. Jedná se o hliněný kalich kruhového půdorysu a na něm je znázorněn kozoroh, který vyskakuje na větve stromu. Celá scéna se skládá z pěti jednotlivých obrázků. Kdo točí nádobou dostatečně rychle, uvidí pohyb zvířete jako v bločku s pohyblivými obrázky.

Někdy v roce 2300 před Kristem by film „Kozoroh požírá listí“ posbíral ve vrcholném klání Oskary všech kategorií, tedy nejen za scénář, režii, hlavního představitele i za speciální efekty, ale také za hudební doprovod (když jíl drhne o písčitou půdu) a za nejlepšího představitele vedlejší role (strom). Žel se ale tehdy Oskary neudílely. A co se v té době dělo na německé kulturní scéně? Na té vystupovalo jen pár vlasatých divochů, kteří po večerech v jeskyni vyprávěli o úspěších na lovu. Kulturní scéna v tehdejších Spojených státech? No, teď už asi rozumíte.

Filmový kroužek tvoří také trůnní scéna z dob vlády Achaimenovců, která je vytesána do kamene a na které je v životní velikosti znázorněn král Dáreios se svým synem Xerxem. Oba mají ohromné plnovousy a v rukou drží lotosové květy. Omámeni dýmem kadidla ze dvou stojanů přijímají zástupce vzdálených provincií. V době, kdy tento kamenný reliéf vznikl, tedy někdy kolem roku 500 před Kristem, byla Persie první supervelmocí lidských dějin. Její vláda sahala od Indie až po Dunaj. Dnešní Turecko, Sýrie, Egypt, Libye, Pákistán a Afghánistán, ty všechny země náležely k tehdejší Dáreově gigantické říši. Vznikla více než tisíc kilometrů dlouhá silniční síť, k tomu bezpočet karavanserájů pro odpočinek pocestných. A první poštovní systém světových dějin.

Při rozhodování, na který balíček je potřeba nalepit vnitrostátní známku a na který poštovné do zahraničí, si ovšem člověk po mnoho příštích staletí musel dávat pozor. Hranice se znovu a znovu posouvaly – při různých válkách, různých bitvách a s různými dobyvateli. Jako první přišel Alexandr Veliký. Potom to byli Parthové. Potom Sásánovci. Potom Arabové, Čingischán, Tamerlán, Sáfijovci. Dobří šáhové, špatní šáhové. Ve 20. století to pak byli šáhové z dynastie Pahlaví. A nakonec: islámská revoluce, Chomejní, Chameneí. Když přišli k moci v roce 1979 molláhové**, někdejší Persie měla na své cestě od světové říše k náboženské diktatuře protrpěnou už delší dobu pod bezskrupulózními krutovládci než většina jiných světových národů.

** V češtině se zpravidla se používá výraz mulláh, který vychází z arabštiny, jež nepoužívá hlásku "o". Výraz mollá(h) je persianizovaný.

Další hodina dějepisu by toho dne nenásledovala, kdybych šel bez doprovodu. Ty skutečně nejzajímavější detaily o bráně Bágh-e Mellí bych trapně přehlédl. Honosný vstup na vojenské cvičiště postavil v roce 1922 šáh Rezá Pahlaví, s obrovskými vraty zdobenými litinovými květy. Ručně malované ozdobné kachle vykreslují idylické krajiny a smrtící zbraně. V pozadí louky, lesy, jezera a venkovské domy s červenými střechami, vpředu kulomety Vickers mezi íránskými vlajkami.

„Není ti na tom něco nápadné?“ ptá se Jasmín.

„Bez těch zbraní by to bylo docela hezké.“

„To zrovna nemyslím. Podívej se ještě jednou na ty íránské vlajky.“

„Na tom bílém pruhu uprostřed chybí znak s půlměsícem. A na červeném pruhu dole jsou pahýly nějakých zlatých zvířecích nohou.“

„Přesně tak!“ Lva tam přemalovali bílou barvou – byl národním symbolem Íránu v dobách obou šáhů Pahlaví.“

„A na červenou barvu už nezbyly peníze, že nohy těm lvům zůstaly?“

„Asi. A vidíš ten kovový erb nad vraty?“

„Tam odřízli celou polovičku.“

„Tam byl také lev. A pod ním byl původně nápis ‚At’ žije šáh‘. Chomejní nechal na konec zatlouct kovový plát, takže z nápisu zbylo jenom ‚At’ žije‘.“

„Dá se cenzura vždycky odhalit takhle snadno?“

„To by bylo pěkné. Ale naštěstí nejsme všichni tak slepí jako ty,“ povídá Jasmín.

V paláci Golestán a v jeho rozlehlých parcích, poslední zastávce dnešního dějepisného triatlonu, už žádné lvy neodstraňovali. Na to by jenom trocha bílé barvy nestačila. Je jich tam hodně. Většina těch lvů má spoustu práce s rdoušením nějakých draků či kozorohů. Podobné motivy symbolizují vítězství Peršanů nad nepřáteli a šáhové, kteří zde sídlili od 18. do 20. století, je měli hodně v oblibě.

Od Jasmín se dozvídám, že nejhoupější šáh všech dob byl Násir al-Dín, který vládl Persii ve druhé polovině 19. století. Rozhodl se například, že červená bude jeho barvou, a nikdo jiný kromě něj už nesměl nosit nic červeného. „Kromě toho byl vášnivým sběratelem – neustále vyměňoval celá perská města za umělecká díla.“ Čtrnáct vitrín s nejvzácnějším porcelánem stojí v jedné z místností jeho paláce, z Ruska, Anglie a Německa. „Každá vitrína znamená jedno město,“ vysvětluje Jasmín. Ke všemu má připravenou nějakou historku, kterou rozhodně v učebnicích dějepisu nenajdete. „Jednou se hodně opil a chtěl dokonce vyměnit Teherán. V tom mu ale naštěstí v poslední vteřině jeden z rádců zabránil. Upozornil, že jde přece o hlavní město jeho říše.“

Interiér paláce je nejen důkazem sběratelské posedlosti, ale také samolibosti vládce: několik stovek kachlí vyobrazuje Násira na lovu. Jeho hrob leží nedaleko odtud, reliéf na mramorovém sarkofágu zachycuje zesnulého

s působivým knírem. Nad ním je osazená ochranná deska, která je plná holubího trusu. Na Násira nasírají každý den ptáci a oči kamenného panovníka sledují letovou dráhu každého z nich. Jsou i lepší způsoby, jak strávit věčnost.

V paláci Golestán byl také korunován poslední perský šáh Muhammad Rezá Pahlaví. Ten vedl státní záležitosti od roku 1941 až do revoluce v roce 1979. Vůči muslimským duchovním byl sice smířlivější než jeho otec a například tak zrušil jím vydaný zákaz čádorů. Svým okázalým životním stylem, rozporuplnou politikou a přibližováním k Západu si ovšem nadělal příliš mnoho nepřátel. Jednoho krásného dne se stal nesnesitelným. Lid proti němu vyšel do ulic a vydláždil tak cestu k moci molláhům. Pahlaví musel uprchnout do exilu, Chomejní se naopak vrátil do země a byl zde přijímán jako národní hrdina.

Kdo stane tváří v tvář oslňujícímu třpytu všech zrcadlových sálů, klenotnic a přepychového mramorového harampádí, dojde zcela nevyhnutelně k závěru, že být šáhem nemusel být vůbec špatný způsob trávení času. Ptám se Jasmín, jak by viděla moje šance na podobnou kariéru. Na to propadne ve svůj typický záchvat vysokého smíchu. Potom ukáže na vnitřní nádvoří, kde jakási fotografa nabízí zhotovení snímku v autentických královských kostýmech. Jasně, turistický folklor, ale těch pět eur za dvě fotky určitě stojí za to.

Oblékám si tedy zelený hedvábný redingot, modrý plášť s květinovou výšivkou a kruhovou čepičku s pery. Asistentka mi ještě rychle opraví lepidlo pod knírem. Už dříve jsem měl pocit, že bych neměl vzbuzovat tak velkou pozornost, když mě nějakí návštěvníci oslovili a říkali: „Vítejte v Íránu!“ Ted' se kolem mne postupně shromažďují další a další přihlížející, kteří zatoužili sledovat moji fotoshow. Že bych využil příznivého okamžiku a zkusil pro sebe získat pár potenciálních poddaných? Pokynu směrem k nim, plášť pomalu pozdvihnu k pozdravu a s královskou důstojností se usměji. Tu mi ale z napjaté kůže padá knír a s ním pracně vybudovaná majestátní aura, zato lidé se baví královsky. Moje dnešní ponaučení: šáhové se nesmějí.

COUCHSURFING PRO ZAČÁTEČNÍKY

Příštího dne vyjždím metrem jedničkou směrem na sever. Vedle mě si sedá udržovaný muž v košili a oblekových kalhotách, sestřih podle fotbalisty Michaela Ballacka. Nejprve se mě pokouší oslovit persky, potom anglicky. Stačí mu pouhých pět minut společné jízdy, aby mi vysvětlil, co v jeho zemi není v pořádku.

Dozvídám se, že mu je třicet, že pracuje jako elektrikář pro jednu firmu, která vyrábí stroje, a že vydělává 200 amerických dolarů měsíčně. „Z toho se nedá vyžít. Vždyť je to sotva na zaplacení nájmu. Oženit se už vůbec nepřichází v úvahu. A pak je najednou až neuvěřitelně otevřený a svěřuje se mi: „Víš, pro nás je sex opravdu problém. Kdo nemá peníze, nemůže se oženit. A před svatbou stejně nic není. Od té finanční krize je všechno jenom horší. Sotva kdo si může dovolit mít víc dětí. A ani si moc vyskakovat nemůžeme. V tomhle nejsem žádnou výjimkou. Po práci si doma sednu na gauč a koukám se na televizi, protože prostě není co lepšího na práci. Íránci jsou ohromně přátelští. Ale když je poznáš blíž, začneš vidět taky jejich špatné stránky. Třeba závist, když má někdo jiný víc. A chybí jim bojovný duch: každý se snaží v rámci poměrů se nějak zařídit a získat to nejlepší možné, ale neumí za něco nebo proti něčemu bojovat. Přeju ti hezký den. Vítej v Íránu!“

Na stanici Mofáteh vystupuji a hledám kavárnu Rám Café na rohu ulic Mehrdád a Aslípúr. Mám trochu zpoždění. Asi dvacet mladých lidí sedí na židličkách v kruhu, kolečko vzájemného představování už začalo.

„Jmenuju se Mehdí, je mi 28, členem jsem asi tři nebo čtyři dny, a pracuju jako turistický průvodce. Nemám rád hotely, protože v nich není nic lidského, nic individuálního. Rád cestuju jen tak nalehko, žádná velká zavazadla.“

„Já jsem Átefe, je mi 24 let a jsem tady pár měsíců. Chtěla bych poznat někoho místního, kdo mi ukáže město. A mám ráda překvapení.“

„Neda, 29. Jsem přihlášená čtyři týdny a využila jsem couchsurfing v Německu. Když člověk cestuje tímto způsobem, udělá si spoustu přátel.“

„Stephan, 34, z Německa. Jedu v tom víc jak deset let, měl jsem asi osmdesát hostů a 120 hostitelů. Cestování bez couchsurfingu si už nedovedu představit.“

Kavárna je plná stylových dřevěných polic s knihami. Na zdi visí plakát k filmu „Chinatown“ (český název „Čínská čtvrť“, pozn. překl.), k mání je tu Nescafé a nealkoholické mojito. Atmosféra asi jako na kursu biblických studií. Anebo v nějaké svépomocné skupině. Anebo v sektě. Přišly sem dvě desítky lidí mezi dvaceti a čtyřiceti, aby se dozvěděli, jak funguje couchsurfing. Jejich guru se jmenuje Pedrám, charismatický holohlavec s MacBookem a s tričkem Adidas, který ve vzácných pauzách mezi svojí vlastní řečí upíjí vodu s cyklistické lahve. Takováto setkání organizuje téměř denně. Bezplatné prohlídky města, fotografické procházky, návštěvy muzeí. A každé dva týdny dělá akci pro nově přihlášené, dnes už počtrnácté.

„Vysvětlím vám úplné základy, pravidla a povím něco o tom, jak hostit a hledat hostitele, a také o bezpečnosti,“ ohlašuje svůj program. Pedrám se určitě nemusí bát, že by cyklus těchto přednášek brzy skončil. „Před rokem měl couchsurfing v Íránu asi 4000 členů, dnes je jich více než 13 000.“

Zrzavé děvče se šátkem staženým hodně dozadu se ptá: „Když navštívím někoho cizího, kterého znám jenom přes Internet – jak mu potom mám věřit?“

„To je velice dospělá otázka. Důvěra je vůbec to nejdůležitější,“ říká Pedrám. „Základní pravidlo je, pořádně si přečíst profil dotyčného, než se s ním setkám. Orientujte se také podle intuice, podle instinktu – někdy člověk prostě vycítí, že něco nesedí. A máme tady také reference: když někdo přijímá hosta, nebo se naopak u někoho ubytuje, napíše krátký komentář.“

Zrzka se mě ptá, jaký byl zatím můj nejhorší zážitek. Vyprávím o jednom návštěvníkovi z Frankfurtu, který celou noc žvanil o technických detailech

nějakých hifi stereo aparatur, přestože jsem měl druhý den v osm ráno důležitou zkoušku na univerzitě, a vůbec celou dobu vystupoval, jako by byl v nějakém hotelu a měl k dispozici sluhu po celých 24 hodin.“

„A to bylo to nejhorší?“ ptá se nevěřícně.

„Jo. A druhý nejhorší byl jeden host, který mi šlohl roličku záchodového papíru.“

Takže vlastně všechno v pořádku.

Od: Masúd Kíš

Ahoj Stephane, mám tady tchánovce,
ale klidně je můžu vykopnout a můžu tě ubytovat.
Prostě mi zavolej, jak přijedeš, OK?